

РЕЦЕНЗИЯ

На дисертационния труд на доц. д-р Людмила Евлогиева Иванчева за присъждане на научната степен “Доктор на социологическите науки” - 05.11.03 Наукосзнание, 3.1. Социология, антропология и науки за културата, на тема :”НАУКАТА В СЪВРЕМЕННОТО ОБЩЕСТВО НА ЗНАНИЕТО: РОЛЯ, СТАТУС И СОЦИАЛНИ ФУНКЦИИ”

Проф. доктор на философските и доктор на политологичните науки-
Председател на Геополитически център Евразия –София, Преподавател в
МВБУ – София/Ботевград

Още в началото на своята кратка рецензия искам определено да заявя, че приемам Самооценката на авторката на дисертацията както за постигнатите от нея теоретични, така и приложни приноси в съответствие с наложените на научната общност формални критерии и традиции. Това е направено от нея коректно и в голяма степен скромно.

Приемам също така и предложения автореферат, който синтезирано показва не само цялостната система на дисертационното изследване, но и успешно акцентира на фундаменталната структура и отношение и оценка на авторката към определени проблеми, процеси и тенденции в реализирането на ролята и социалните функции на науката в съвременното общество на знанието.

Впечатлен съм и от предварително публикуваните монография, студии и статии на български и английски език, в които са предложени на нашата научна общност много от резултатите на това дисертационно изследване.

В същото време искам категорично да подчертая, отчитайки огромното количество литература и документи, върху които се изгражда тази дисертация, че тя е оригинално авторово дело. На фона на множеството изследвания на различни аспекти, на различни проблеми, на различни модели и подходи ,анализиращи социалните функции на науката, нейната роля и статус в съвременното общество на знанието тук намираме една във висока степен цялостна, бих казал, диалектическа, развиваща се система на социалната роля, на социалния статус, на социалните функции на науката. При това авторката не само и не просто е синтезирала постигнатото от другите изследователи в Европа, САЩ и България, но е показала своето отношение, извела е необходимите изводи, предложила е работещи посоки и решения.

Дисертационният труд на доц. д-р Людмила Иванчева впечатлява не само като цялостна система, но и със своята изследователска логика, в съответствие с която е построена и носещата структура на този труд. Тази структура има своите силни опорни моменти – история на проблема,

основни подходи и критерии, в съответствие с които са предлагани в различните епохи едни или други модели, методологията, върху която е построено изследването на функционалния модел на актуалното състояние на проблема, завършвайки с обобщенията изводите и тенденциите, които трябва да станат обект на внимание не само на учените, но и на политиците и на бизнеса.

Дисертационното изследване на доц. д-р Людмила Иванчева не е изобщо за социалните функции на науката в съвременното общество, а е ограничено географски –пространствено в рамките на ЕС, където наблюдаваме през последните десетилетия в по-голяма или по-малка степен характеристики на “общество на знанието”, а така също и конкретно България. Процесите са ограничени и времево, начинаей от 70 – те години на ХХ в. до днес. Това е направило нейния анализ не просто изобщо за социалния статус и функции на науката, а конкретно съдържателен, опрян на реални съвременни исторически процеси и тенденции.

Всичко това ми дава достатъчно основание да смятам, че предложениия дисертационен труд е дело на действителен учен, който основателно се стреми към високата научна степен “доктор на социологическите науки”.

Няколко конкретни моменти, които подкрепят цялостната ми висока оценка на тази дисертация.

Първо, основателното запознаване с дисертацията на доц. д-р Людмила Иванчева ще ни убеди не само в нейната промислена логика като цялостна система, но тази логика е заложена и в отделните глави и фрагменти на този труд. Разкриването на социалната роля на науката при Модус 1 и Модус 2 по необходимост е изисквало да се концептуализира този исторически процес, но също така и да се определят понятията за ролята на едната и другата наука, понятията за “обществото на знанието”, неговите вътрешни преливания с понятията за “информационното общество” в епохата на глобализацията. Именно това концептуализиране, определяне на понятията, техните обеми и диалектическо развитие са методологическата база за следващия анализ.

Второ, самата методология може да даде необходимите търсени резултати, само когато разглежда предмета и обекта на изследването в неговото движение, развитие, ставане, както би казал Хегел. И тук доц. д-р Людмила Иванчева вкарва в действие основните с различен характер фактори, които променят социалните функции и роля на съвременната наука, както в нейната външна среда, така и в самата ѝ система. С тази изследователска операция, извършена във втората глава на дисертацията е завършена работата по полагане на фундамента, общотероретическата основа на дисертацията по избраната тема.

Трето, при анализа на методологическите основи за провеждане на изследването доц.д-р Людмила Иванчева е използвала собствена интерпретативна схема. Това тя прави и при проследяване динамиката на научните изследвания с помощта на оригинална собствена методика като синтез от други интерпретативни подходи. По същество приложен е цялостен системен подход, отчитащ динамиката на факторите, определящи реализацията на социалните функции на науката, нейната релевантност. Това заслужава висока оценка.

Четвърто, процесът на разгръщането на дисертационното изследване от общотeorетически нива преминава на конкретно приложни нива в третата глава, в която се разглежда функционалния модел на социалните въздействия на науката и се определят съвременната ѝ роля, функции и статус. Тук, както и в първите две глави авторката демонстрира широка осведоменост за различните концепции и модели на взаимодействия между науката, нейните приложения, фундаментална и приложна наука, както и политическите измерения на тези функции и приложения. Особено внимание е отделено на взаимоотношенията между науката и управленската сфера. Предложени са сравнителни анализи между политиката и науката в ЕС и България. С постановките, позициите и оценките на опита на ЕС и България в реализиране в една или друга степен на множеството функции на науката авторката вече определено показва не само теоретическата значимост на своето изследване, но и неговата практическа значимост. Необходимо е обаче хората от бизнеса, администрацията и политиката да разберат необходимостта от наука и да намерят формите за нейното приложение за повишаване ефективността на своята дейност. А това е задача не само пред учените, но и пред политиците.

Пето, на фона на коректните постановки на авторката за ролята на науката в управлението и политиката заслужават висока оценка критиките ѝ на тази практика в ЕС и особено в България. Тук разбира се, тя е могла да бъде по-смела, защото не само ниските бюджети за наука и образование в България, но и доказаните практики на корупции и клиентелизъм в някои направления и особено в дейността на Фонда за научни изследвания при МОН показват, че действащите политици и чиновници в съответните области са проводници на една определено антинаучна политика на опростачване на народа ни.

Шесто, дисертационния труд на доц. д-р Людмила Иванчева логически завършва с глава IV “Обобщение на резултатите”, в която са изведени главните теоретически постижения на авторката и това също заслужава адмирациите на читателите, в случая на Научното жури. Въпреки, че в целия труд на много места са посочени водещи национални и международни организации и институти на науката и тяхната роля в трансформирането на съвременните общества на ЕС в действителни

общества на знанието тук в тази глава е направен сравнителен анализ на опита на водещи в научната политика страни от ЕС и Азия, следващи различни модели в отношенията “наука- държава- общество”. Приложенията също имат своята стойност, защото конкретно-предметно дават представа за реални постижения, тенденции и възгледи на водещи учени за развитието на съвременната наука и реализиране на нейната роля и социални функции.

Всичко казано по-горе в най-обща форма ми дава достатъчно основания да смятам, че в дисертацията си доц. д-р Людмила Иванчева е реализирала поставените в началото цели във висока степен и като резултат ние имаме един действително научен труд с реални теоретични приноси.

Вече казах по-горе една от критичните си бележки към рецензирания труд, която по същество представлява пожелание за повече смелост на авторката, когато засяга реалните недъзи на т.нар. “научна политика” в съвременна България, които в кардинални измерения са форма на антинаучна политика и по никакъв начин не работят за създаването на “общество на знанието”.

Бих искал също да препоръчам на авторката доц.д-р Людмила Иванчева да се стреми в следващите си изследвания по тази огромна проблемна област да не пренебрегва направеното в българското науковедение преди 1989 г. от такива учени като проф. Никола Стефанов., създателят на Центъра за наукознание, който не само написа големи книги за “Учените и “Голямата наука”, системно-структурния подход, а също разработи въпроса за Социалната технология още в началото на 80-те години, тръгвайки от една мисъл та К. Маркс от т. I “Капиталът”. Колкото до въпросите на прогнозирането и изследванията на бъдещето водещ десетилетия в нашата наука беше и остава пишещият тези редове, за разлика от хора, които плагиатстваха и преразказваха казаното в неговите изследвания.

В заключение, като повтарям високата си оценка на направеното в дисертацията на доц.д-р Людмила Евлогиева Иванчева на тема “Науката в съвременното общество на знанието: роля, статус и социални функции” и постигнатите реални научни приноси предлагам на колегите от Научното жури да присъдим единодушно на нейния автор научната степен “Доктор на социологическите науки”. Аз ще направя това с дълбоко убеждение!

19.10. 2015 г. София

Подпис:
(Проф. дфн.,дпн. Петко Ганчев)